

20. obljetnicu pokopa žrtava masovne i pojedinačnih grobnica u Lovasu

Homilija kardinala Vinka Puljića, vrhbosanskog nadbiskupa i metropolita,
Lovas, 24. ožujka 2018.

Dragi brate u biskupstvu, draga braća po svetom redu, draga braćo i sestre po krštenju!

Počet ću ovu svoju besjedu jednim povijesnim događajem. Kad je prvi sarajevski nadbiskup, sluga Božji Stadler, došao Papi moliti za relikvije - jer tada se nije smjelo misiti bez podloge gdje su bile relikvije svetaca - onda mu je Papa rekao: „Dragi nadbiskupe, ti ćeš u Bosni gdje god da zakopaš naći kosti mučenika.“ Na svoj način, gdje god mi Hrvati živimo, kao katolici smo *de facto* u tu zemlju ugradili kosti svojih predaka mučenika i krv naših predaka koja je natopila tu grudu.

I zato je prva moja besjeda: moramo prepoznati što nam je sveto. Jer bojim se živjeti s čovjekom kojemu ništa nije sveto. Takav je čovjek u stanju i po glavama gaziti. To smo vidjeli. Ako čovjek ima nešto što mu je sveto, za to će se i žrtvovati, to će čuvati i poštivati. U prvom redu, moramo znati da je život sigurno dar Božji, nešto sveto i da ga treba poštivati. Nitko od nas nije gospodar života, to je dar nama, obitelji, jednom narodu. A narod koji voli život, ima i budućnost. Narod koji ne voli život, sam sebe uništava.

Vi mi nećete zamjeriti, ja sam svjedok u ovim ratnim i poratnim prilikama, a i za vrijeme komunizma, kad sam itekako istraživao sva ta mjesta stradanja, kad se nije smjelo znati gdje su žrtve pokopane. U meni je bila ta znatiželja da istražim. I jako je puno tih žrtava. Ali isto tako, moram priznati da me potresa broj ubijene djece, nerođene. Mi sami sebe uništavamo! I zato osjećam potrebu da u nama probudim osjećaj za svetost života. Život je svet. Znae koliko je svet? Kad je čovjek svojim grijehom ukaljao taj dar, onda je Bog poslao svog vlastitog Sina, koji je postao čovjek da bi mogao trpjeti i svoj život položiti da bi nama vratio dostojanstvo. I mi bismo, kad izgubimo taj osjećaj svetoga, osjećaj dostojanstva čovjeka, trebali istinski gledati taj znak križa koji nosimo, koji u kući imamo, koji na putove stavljamo. Taj nam znak križa treba biti izazov! To je sadržaj našeg života: Evo, čovječe koliko vrijediš! Mi bismo zapravo trebali, gledajući na taj križ, shvatiti: to je knjiga nepročitana, mi nju još nismo pročitali. Knjiga koja govori koliko čovjek vrijedi, koliko život ljudski vrijedi. Jer, zapravo, iako čovjek umire, on ne nestaje, on živi. Zato mi u Vjerovanju ispovijedamo: vjerujem u život vječni i u uskrsnuće mrtvih. To nam je zajamčio sam Isus Krist svojom mukom, smrću i uskrsnućem, i obećao da ćemo svi uskrsnuti.

Ali, istini za volju, treba u nama probuditi tu hrabru radosnu vjeru koja je izvor nade: ljubav prema životu. Znae, život je tako svet da se ne možemo razbacivati njime. Ali kad osjećamo da za nešto treba život položiti, to je još vrednije, onda se gine za to. Ja sam svjedok: hodajući po tim rovovima, vidio sam kako su ginuli. Dakle, polagali su život za nešto što su smatrali vrednijim. A to je život, to je sloboda, to je ta rodna gruda na kojoj su ponikli, odrasli, na koju su svikli... I zapravo, život koji polažu tim je vredniji, zato što je svetiji.

Zato bih u nama htio probuditi svijest vrednovanja te slobode, te grude, te domovine, te vjere za koju su oni svoje živote davali, da i mi to znamo vrednovati. Zato želim u nama probuditi tu svijest svetoga: svet život, ali i sveta vjera, sveta domovina, sveta gruda. Nije ona sveta bez

razloga. Isus, koji je Nazarećanin, umro je s takvim nazorima. Dakle, on i na križu ostaje Nazarećanin. Ne stidi se svoga kraja i svoga zavičaja. Zato u nama želim probuditi to dostojanstvo. Ne ljubimo mi svoje korijene tako što ćemo druge mrziti. Ne, naše je dostojanstvo u tome da stojimo na svojim nogama. Kako bi Ivo Andrić rekao: „Ponos ne treba nekog skratiti za glavu, ili na nekog se popeti. Nego ponos stoji na vlastitim nogama.“ Eto, to želim u nama probuditi - taj zdravi ponos. Prepoznati vrednote koje treba cijeliti i s kojima treba živjeti.

Znate, snaga u tim kušnjama koje je naš narod proživljavao, bila je snaga vjere, snaga molitve. Kad god nam je bilo najteže, tada su ljudi pokretali cijele molitvene akcije. Molilo se, i ta je molitva izdržala. Uostalom, to najbolje znaju branitelji. Ne znam koliko sam tisuća krunica podijelio braniteljima. Nosili su je oko vrata, ne kao čaroliju, nego svjesni: Majka Božja će nas spasiti. Jer Isus nam je najveći dar dao kad ništa više nije imao, kad je bio razapet na križu: Evo ti majke! Mi smo postali Marijina djeca. I ona je bila i ostala nam zaštitnica i zagovornica. Zato je molitva krunice izvor energije koji narod vodi. Zato želim da shvatimo: Marijin lik u našim kućama, obiteljima, kapelicama, crkvama... jest svijest da nam ju je Bog dao kao zaštitnicu, i zato ju molimo da najprije sačuva ono najsvetije u nama: vjeru otaca, dar milosnoga života, to naše korijenje iz kojeg smo ponikli. Nije slučajno ona prozvana Kraljicom Hrvata. Pjesma *Rajska djevo* nikla je u Travniku, spjevao ju je isusovac Perica. I zato ja želim da shvatimo: bez obzira na državne granice, bez obzira na vlasti, nas veže i isto korijenje narodnog bića, i isto korijenje vjere. Nemojmo se nikada stidjeti svojih korijena. Zato dolazim među vas, da s vama podijelim taj osjećaj zajedništva i svetoga. Ali to trebamo prenijeti na buduća pokoljenja. Trebamo ih naučiti da znaju voljeti svoje korijene, da znaju voljeti život, da znaju istinski što je sveto i za što se život polaže.

Rekoh na početku: bojim se živjeti s ljudima kojima ništa u životu nije sveto. Zato ne smijemo izgubiti taj osjećaj svetoga. A čim čovjek ima zdrav osjećaj svetoga, ima i zdrav osjećaj poštovanja, ali i onaj osjećaj da se nikada ne miri sa zlom. Mi smo maloprije spominjali proces pomirenja. Ja živim u takvoj sredini gdje je ta tema jako izazovna i aktualna. Kad god se to spominje, ja kažem: „Gospodo, pomirenje može doći od istine.“ Gdje nema istine, teško možemo graditi pomirenje. Pogotovo ne povjerenje. Tko god zločine ne naziva pravim imenom, ne može graditi pomirenje. Tko god brani zločin, opravdava ga, i sam je zločinac. Tko niječe zločin, i sam je zločinac. Zločin ima samo jedno ime, a to je zločin, bez obzira tko ga napravio. Zločin je zločin. Bez te istine, nemamo mogućnosti graditi pomirenje, a pogotovo ne povjerenje. Istina je temelj, a mi polazimo od toga da Bog svu istinu znade. Isus nam jamči: „Ja sam put, istina i život.“ Zbog toga što ide za Kristom, čovjek je sposoban reći: „Moj grijeh.“ Jer dolazimo pred Onoga koji čita naše savjesti i naša srca. Zato je naša hrabrost reći Bogu: „Moj grijeh.“ Tko to ne može, nije sposoban suočiti se sa istinom. Ali, mi ne želimo graditi mitologiju. Na mitologiji ne počiva povijest našeg hrvatskog naroda. Naša povijest počiva na činjenicama i na istini. Pravo govoreći, mi nismo išli na tuđa ognjišta. Mi smo na svojoj grudi bili. Ja se sjećam bolnog trenutka kad sam u Bosanskoj Posavini imao spomen na pokojne koji su pobijeni 25. svibnja 1945. Tada sam rekao: „Moji su ljudi izginuli na svojoj grudi, a oni drugi, koji su ih pobili, došli su sa strane.“ I to je jedna važna činjenica.

Nismo išli u tuđe dvorište, nego smo u svojoj zemlji branili svoju kuću, svoj dom, svoj narod... i zato ne smijemo dopustiti da nas mržnja truje. Ali istinu moramo ljubiti.

Kad govorim o praštanju, mislim kako treba srce osloboditi od mržnje, a istinu ne nijekati. Praštati, znači osloboditi se od mržnje u srcu, ne nositi je u sebi, jer ona truje. Kako su ono pitali jednog starca: „Što si ti jeo da si sto godina doživio?“ A on kaže: „Nije važno što sam ja jeo, nego što je mene jelo!“ Ako čovjek nosi mržnju, to ga izjeda iznutra. Zato nam je potrebno hrabrosti da vratimo ono samopouzdanje, da ne dopustimo ničemu da nam truje srce, da jednostavno izbacimo iz srca zlo. Ne nijekati istinu, i sa istinom graditi budućnost, uz dužno poštovanje svim političarima. Neki dan dolazi mi jedan, zaobići ću detalje, pa me pita: „Zašto se vi u Bosni zovete Hrvati i katolici?“ „A zašto se ne bismo zvali kad to jesmo?“ A on stao pa me gleda, kako ja to tako smijem njemu kazati? To je da ti pamet stane kako nam žele pamet „isprati“.

Dobro ste rekli danas na komemorativnom skupu: važna je naša sloga. I nemojmo se trošiti na mržnju, na prazne riječi, nego ljubavlju gradimo svoj dom, svoju domovinu, i živimo iz te vjere koja je toliko skupo plaćena da bi ostala do danas! Živimo tu vjeru! Evo, pred nama je Veliki tjedan, sveti tjedan. Neka nas on istinski posveti da doživimo Kristovo uskrsnuće kao svoje uskrsnuće, na radosno življenje vjere naše i vjere naših otaca. Amen!